

atqui hæc libertatem evidenter supponunt. 2° Perfectus fuit homo : at perfectus non fuisset homo, si vera libertate caruisset : ergo 3°, etc. Ergo.

Attamen negare non possumus probationes allatas non esse demonstrationes ; ostendunt quidem Christum veram habuisse libertatem : at immunitas a necessitate in bono estne absolute requisita ad veram libertatem ? Non liquet. Deus enim est vere liber, et tamen non immunis a necessitate in bono.

Sequens igitur propositio : Libertas a necessitate non requisita fuit in Christo ut pro nobis satisfaceret, absque temeritatis nota defendi potest. Nam 1° essentia satisfactionis in eo sita est ut actus quo supremum Dei dominium perfecte agnoscat, actui negationis supremi domini opponatur : at voluntaria Dei hominis submissio, licet non libera a necessitate, nonne est actus quo supremum Dei dominium agnoscitur ? etc.

2° Satisfactio in eo præcipue consistit, quod gloria Dei per peccatum læsa reparatur : actus ideo satisfactorius debet esse Deo gloriosus, et eo magis satisfactorius erit quo erit Deo gloriosior. Porro actus elicitus ab intelligentia ita per divinarum perfectionum cognitionem in bono firmata, ut non habeat facultatem ab illo divertendi, non cessat esse Deo gloriosus, imo eo magis Deum glorificat, quo magis in perfectionibus Dei fundatur. Quo magis in amore Dei proficiunt justis, eo minus fiunt liberi a Deo divertendi, et tamen magis Deum glorificant ; sancti in cælo regnantes, jam non habent libertatem a necessitate, idque ob fulgorem divini luminis quo illuminantur et voluptatis torrentem quo potantur. Numquid dicendum est Deum minorem ab illis accipere gloriam quam ab hominibus imperfectis, licet justis, in terra adhuc degentibus ?

Maxime igitur gloriosum fuit Deo voluntatem personæ excellentissimæ dignitatis, ut erat Christus, ita per divinarum perfectionum suarum communicationem allicere, ut in ea non remanserit facultas ab illo divertendi vel etiam abstrahendi. Gloria ejus per peccatum læsa sic magnificentissime compensata, ipse fuit inclinatus ad

condonationem hominibus per fidem Christo unitis faciendam.

Ea sententia admissa, multæ evanescent difficultates, ut ex dicendis patebit. Quidquid sit, certum est Christum non fuisse in omnibus a necessitate liberum ; v. g., liber non fuit circa præceptorum naturalium substantiam, alioquin ea violare sicque peccare potuisset, quod repugnare demonstravimus ; sed, juxta multos, liber fuit circa illorum circumstantias, v. g., circumstantiam ionem, gradum amoris, tempus, etc., hæc enim sub ipso præcepto non cadunt : libere igitur Christus inter hos actus accidentales de se bonos et optimos eligere potuit, et ita in his præceptis adimplendis mereri.

Punctum secundum. — *Quomodo libertas in Christo cum aliis perfectionibus ejus conciliari possit, præsertim cum ejus impeccabilitate et scientia.*

Præcipuas theologorum sententias hic relaturi sumus, breviter adjicientes quid de singulis nobis videatur.

1° Doctissimus Petavius arbitratur, l. 9, c. 8, n. 6, et alii quidam cum illo, expressum de morte subeunda præceptum Christo non fuisse impositum, sed generale duntaxat mandatum genus humanum salvandi per unum e pluribus mediis sibi oblatis : unde Christus in hac hypothese passionis dolores et mortem crucis propria voluntate elegit.

Sed illa sententia Scripturæ sacræ minus congruere videtur ; legitur enim Christum, ubi de morte agitur, mandatum a Patre suo accepisse, obedientem fuisse *usque ad mortem, mortem autem crucis*, Philipp. II, 8 : obedientiam autem supponit præceptum.

2° Alii, inter quos Vasquez, sentiunt Christum non fuisse quidem liberum circa substantiam præcepti de morte subeunda accepti, neque circa substantiam præceptorum naturalium, quia tunc peccare potuisset : at dicunt illum plene liberum fuisse circa illorum præceptorum circumstantias, videlicet circa motivum, animi præparationem, actus relationem, genus mortis, tempus,

locum, etc., et ab hujusmodi circumstantiis abstinere potuisse sine peccato. Verum, ex textibus superius a nobis allatis, constat Christum fuisse liberum in ipsamet substantia præcepti: *Oblatus est, quia ipse voluit; pono animam meam*, etc. Idem patet ex Patribus et ratione. Ergo.

3° Alii arbitrantur præceptum moriendi in cruce Christo fuisse impositum, a quo dispensationem petere et obtinere potuisset, si voluisset; eumque in passione sua et in morte subeunda fuisse liberum atque meruisse, quia facultati dispensationem petendi sponte renuntiavit. Suam opinionem sequentibus Christi verbis fulcire conatur, Matth. xxvi, 53: *An putas quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones angelorum?* Hæc verba supponunt Christum liberari potuisse. Ergo.

Objiciuntur oracula Prophetarum, circumstantias passionis et mortis Christi prænantia; sed respondetur hæc oracula non nisi præviso libertatis Christi exercitio fuisse edita.

4° Quidam denique volunt Christum in subeunda morte liberum fuisse a coactione, non a necessitate. Hæc opinio, superius relata, multas, ut notavimus, tollit difficultates.

Nos autem, in ea sententiarum diversitate, nihil definire audemus.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE DOTIBUS CHRISTI QUÆ SPECTANT AD IPSIUS CORPUS.

1° De fide est Christum habuisse corpus solidum, terrenum, humanis organis instructum, ejusdem materiæ et formæ, saltem quoad substantiam, cum nostro, quia fide constat Christum perfectum fuisse hominem.

2° Pariter de fide est corpus et animam Christi inter se fuisse unita, alioquin 1° Christus perfectus non fuisset homo; 2° mori non potuisset; nam mors in animæ et corporis separatione consistit.

3° Iterum de fide est corpus Christi cum persona Verbi

hypostatice fuisse unitum, et quidem in primo formationis suæ instanti: *patet ex supra dictis*.

4° Certum videtur corpus Christi, non remote tantum et in quantum animæ est conjunctum, sed proxime unitum fuisse Verbo: sic Patres et doctores: « Vides quomodo divinitas utrique parti conjuncta, per utramque » declaratur, cum et corpus agat et anima velit, » inquit S. Greg. Nyss., Orat., 1 de Christi Resurr.

Docent tamen nonnisi mediante anima corpus a divinitate fuisse assumptum, adeo ut Verbum assumere non potuisset merum corpus nullam habens relationem ad animam; nam in tali hypothesi certe non fuisset homo, nec pro hominibus satisfacere potuisset.

5° Certum est Christum assumpsisse corpus quoad omnes partes suas integrum, id est non mancum, non claudum, non coclitem, etc., nam 1° Christus fuit perfectus homo, ex dictis; 2° SS. Patres et concilia docent illum assumpsisse corpus simile corpori quod primus parens noster habebat ante peccatum: porro Adam, manibus Dei exiens, corpus habebat integrum: ergo.

Inter partes corporis, aliæ sunt essentielles sine quibus existere non posset, ut caput, pectus, venter, etc.; aliæ sunt integrales, ut manus, pes, etc.; aliæ functionibus vitæ in præsentis statu necessariæ, ut sanguis et cæteri humores; aliæ ad ornatum, ut capilli; aliæ ad ornatum simul et ad quasdam functiones, ut dentes, etc.

6° Certum est Verbum directe et hypostatice sibi uniisse saltem præcipuas corporis Christi partes; *id sequitur ex dictis*. Sed quæ partes reputari debent præcipuæ? Communiter censent theologi eas ut tales reputandas esse quæ anima rationali informantur: atqui, juxta philosophos, omnes partes organicæ, caro, ossa, nervi, anima informantur, ideoque sensibiles sunt; non ita ungues, capilli, etc. Unde ultimæ illæ partes Verbo non unirentur.

Verum, cum hæc distinctio firmo non videatur innixa fundamento, alii malunt dicere has partes reputandas esse præcipuas, ac proinde Verbo hypostatice unitas, quæ, teste Scriptura, reperiuntur in Christo resuscitato: atqui

testatur Scriptura corpus Christi ex mortuis resuscitati constitisse carne, ossibus aliisque partibus integrantibus, eodem modo figuratis et dispositis ac corpora nostra, licet qualitates ejus longe fuerint diversæ.

Cæterum omnes fatentur Verbum hypostatice non fuisse unitum substantiis medium locum inter alimenta et sanguinem tenentibus, lacrymis, sudoribus, sputis, etc.

Quæritur 1° an sanguis Christi hypostatice unitus fuerit personæ Verbi.

R. Sanguis Christi in corpore ejus spectatus, Verbo hypostatice est unitus : nam 1° persona Verbi dicit, *Sanguis meus*, quod dicere non posset, si ita sibi non uniretur. 2° Variis in locis Scripturæ dicitur sanguinem Christi pro nobis fundendum esse, nos redemisse, mundasse, etc. : at sanguis Christi hæc præstare non potuit, nisi vi unionis suæ hypostatice cum Verbo divino. 3° In sacra Eucharistia integer Christus ut Deus et homo datur sub specie vini : at vinum in sanguinem directe convertitur : ergo. Hinc infertur Christum in cælo nunc habere et semper habiturum esse sanguinem personæ Verbi directe et hypostatice unitum.

Quæritur 2° an sanguis in Passione effusus a divinitate fuerit separatus.

R. 1°. Omnes consentiunt particulas sanguinis Christi quæ in nonnullis ecclesiis asservari, aut vestigia ejusdem sacri cruoris quæ in sindone sancta, v. g., Taurini servata, conspici dicuntur, in hypothesi quod sint vera, a Verbo divino jam separari.

R. 2°. Quoad sanguinem in Passione effusum, gravis olim exorta est controversia, quæ incæpit agitari Barcinonæ circa annum 1351, et renovata est anno 1462, inter Dominicanos et Franciscanos, Pio II sanctam Sedem tunc occupante. Ille Pontifex maximus, auditis defensoribus utriusque opinionis coram se hoc anno per tres dies disputantibus, solemnem edidit constitutionem, qua statuit nulli licere proscribere velut hæreticam sententiam quæ negat sanguinem in triduo Passionis effusum divinitati unitum permansisse, donec aliquid in hujusmodi quæ-

stione per sanctam Sedem definiretur : sancta Sedes nihil ultra definiit. Unde unusquisque quam libuerit sententiam amplecti potest.

Quamvis unam præ alia tueri non aggrediamur, probabilius tamen nobis videtur sanguinem effusum in hoc triduo divinitati unitum mansisse.

Apud omnes autem certum est divinitatem Verbi corpus Christi in triduo post mortem non deseruisse : nam de fide est Christum sepultum esse, quod personæ Verbi tribuitur : atqui hoc de persona Verbi dici non posset, si divinitas corpus Christi deseruisset : ergo.

Quæritur 3° an Christus fuerit speciosus.

R. Multi theologi affirmant, his Ps. XLIV verbis innixi : *Speciosus forma præ filiis hominum* ; sed probandum foret 1° hæc verba certo intelligenda esse de Christo, et 2° ad pulchritudinem corporis potius quam ad virtutes animæ referenda esse. Alii, e contra, dicunt illum fuisse deformem, et aliis Scripturæ locis fulciuntur, v. g., Isai. LII, 14 : *Inglorius erit inter viros aspectus ejus* ; et 53 : *Non est species ei, neque decor*. At illa verba probabilius referuntur ad Christum patientem et cruciatibus deformatum. Hinc concludendum est in hac quæstione nihil esse certum.

Probabilius æstimat *Legrand*, de Incarnat., Dissert. IX., c. 2, Christum communi forma donatum fuisse, neque valde pulchrum, neque deformem.

De passibilitate corporis Christi.

Unica hic remanet difficultas enucleanda, an scilicet corpus Christi fuerit passibile.

Negarunt 1° omnes Phantasiastæ, de quibus in initio hujus Tractatus egimus ; 2° Apollinaristæ, qui docebant Christum anima non donari ; 3° quidam Eutyechiani, qui, duce Juliano Halicarnasensi, volebant corpus Christi, ut pote unius naturæ cum Verbo, incorruptibile ac proinde impassibile esse : ideo vocati sunt *Incorrupticolæ*.

Alii plures contenderunt Christum, ob unionem naturæ suæ humanæ cum Verbo et immunitatem ab omni pec-

cato, doloribus et infirmitatibus non fuisse subjectum naturaliter, sed tantum ex miraculo, ut nos redimeret.

Notandum inter humanos dolores, alios esse toti naturæ communes, ut sitim, famem omnesque sensationes ingratas, quæ læsionem corporis sequuntur, et alios ex peculiaribus causis provenientes, ut sunt dolor dentium, dolor ventris, febris, etc.

Omnes fatentur posterioris generis dolores a Christo removendos esse, quia aliquid imperfectum denotarent. Agitur ergo duntaxat de doloribus naturæ humanæ communibus, et petitur an Christus eos reipsa expertus fuerit, et an voluntarie vel necessario.

PROPOSITIO PRIMA.

Christus communibus naturæ humanæ doloribus et infirmitatibus obnoxius fuit.

Propositio est de fide, et in Symbolis expresse continetur: *Qui passus est pro nobis.*

Prob. 1º Scriptura sacra. Isai. LIII, 3 et 4: *Vidimus eum., virum dolorum et scientem infirmitatem. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portavit....* Joan. IV, 6: *Fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem.* In aliis locis dicitur de Christo, *lacrymatus est, esuriit, sitiit, cæpit contristari et mæstus esse, etc.*: atqui hæc omnia evidenter denotant illum reipsa passum esse: ergo.

Prob. 2º ratione. De fide est Christum pro nobis satisfecisse, ut mox ostensuri sumus: atqui tota de satisfactione Christi doctrina doloribus et infirmitatibus ejus innititur: ergo.

Dices: Anima Christi visione Dei intuitiva et beatifica in primo existentiae suæ instanti fruebatur: atqui dolores cum visione Dei intuitiva et beatifica sunt incompatibiles: ergo.

R. Dist. min. Dolores cum visione intuitiva et beatifica completa sunt incompatibiles, *concedo*; cum visione incompleta, *nego min.* Non enim repugnat animam humanam sub uno respectu gaudere et sub alio pati, quod

experientia constat. Porro Christus ratione intellectus Deum intuitive videbat, et sub hoc respectu gaudio fruebatur; sed interea, cum in statu mortali adhuc esset, pars inferior animæ ejus dolori erat accessibilis. Ergo.

PROPOSITIO SECUNDA.

Non necessario, sed voluntarie Christus fuit obnoxius communibus naturæ humanæ doloribus ac infirmitatibus.

Prob. 1º Scriptura sacra. Isai. LIII, 7: *Oblatus est, quia ipse voluit*; Joan. X, 18: *Nemo tollit eam (animam) a me, sed ego pono eam a me ipso*; ibid. IX, 33: *Turbavit se ipsum.* Ergo 1º.

2º *Constanti traditione*, quæ Christum ut voluntarie patientem semper exhibuit.

3º *Ratione.* Ea Christo homini tribuenda est perfectio quæ cum fine Incarnationis non pugnat: atqui dolores in eo invito non nasci, nec perseverare, est perfectio quæ cum fine Incarnationis, nempe cum redemptione nostra, non repugnat, *ut patet*: ergo.

Quomodo autem Christus dolores etiam acerbissimos in parte inferiori sentire potuerit, dum pars ejus superior cœlesti gaudio delectabatur, ignoramus: atqui in hoc puncto, sicut in aliis numero infinitis, limites intelligentiæ nostræ agnoscere debemus.

Dices: Quidam sancti Patres, et præsertim S. Hilarius, de Trinitate, lib. 10, n. 23, docent Christum, licet percussus, vulneratum, suspensum, etc., dolorem Passionis non sensisse. Ergo.

R. Dist. ant. Dolorem Passionis non sensisse involuntarie, *concedo*; voluntarie, *nego ant.* Etenim S. Hilarius, respondens Arianis, qui contra divinitatem Christi ex passionibus ejus arguebant, ostendit eum non more nobis communi dolores sensisse, sed more sibi proprio, scilicet libere et placite; unde S. Joannes dicit, XI, 33: *Turbavit seipsum.* Non autem S. doctor dixit Christum nullos dolores reipsa expertum esse, aut si dixit, sententiam mutavit; nam in Ps. LIII, n. 7, ait: « Ut absolutissimum nobis hu-

» manæ humilitatis esset exemplum (Christus), omnia
 » quæ hominum sunt et oravit et passus est... Hinc illud
 » est quod esurivit, sitiivit, dormivit, lassatus est, impio-
 » rum cœtus fugit, mœstus fuit, flevit, passus est et mor-
 » tuus est.» Ergo.

Non tamen dicendum est cum quibusdam dolores Christi per miraculum exstitisse: potestatem quidem habebat eos non sentiendi, sed, posito ipsius assensu, ex natura ejus passibili oriebantur secundum leges pro cæteris hominibus constitutas; nam, inquit Apostolus, Hebr. II, 17: *Debuit per omnia fratribus similari..... ut repropitiaret delicta populi*; et ibid. IV, 14: *Non..... habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato*: atqui vera non exstitisset similitudo, si dolores et infirmitates ex ipsius natura non venissent: ergo.

Patet, ex dictis, in Christo fuisse passiones seu motus appetitus sensibilis recte ordinatos, ut amorem et desiderium boni sensibilis, odium et fugam mali, gaudium et tristitiam, spem et timorem, etc.

CAPUT SEPTIMUM.

DE TITULIS CHRISTI.

Christus passim vocatur in Scriptura Filius Dei, Sacerdos, Pontifex, Rex, Judex, Doctor, Legislator, Redemptor, Salvator, Mediator, Caput Ecclesiæ et angelorum. Plerique illi tituli facile intelliguntur et nullam secum portant difficultatem: dicemus tantum de Christo, in quadruplici articulo, 1º quatenus est Filius Dei; 2º quatenus est sacerdos; 3º quatenus est mediator; et 4º quatenus est caput Ecclesiæ et angelorum.

ARTICULUS PRIMUS.

DE CHRISTO, QUATENUS EST FILIUS DEI.

De fide est Christum, ut Deum, esse Filium Dei natura-

lem, *ut probavimus*. Agitur ergo de Christo ut homine, et quæstio est an ratione unionis hypostaticæ solummodo dici debeat Filius Dei naturalis, an vero recte appellari possit Filius Dei adoptivus. Adoptio autem est personæ extraneæ gratuita assumptio ad hæreditatem capiendam sicut filius.

Nestoriani, duas admittentes in Christo personas, duos in eo volebant esse filios Dei, unum naturalem et alterum adoptivum, ex Maria natum.

Versus finem octavi sæculi, Felix, episcopus Urgelitanus, et Elipandus, episcopus Toletanus, in Hispania, docuerunt Christum ratione humanitatis recte dici posse Filium Dei adoptivum, licet ut Deus filius sit Dei naturalis; adeo ut duplicem in eo admiserint filiationem, et tamen unicam personam, saltem juxta multos, qui volunt eos cum Nestorianis non sensisse. Horum errores damnati sunt in concilio Forojuulensi, anno 791; Ratisbonensi, anno 792, et Francofordiensi, anno 794.

PROPOSITIO.

Christus, ut homo, est filius Dei naturalis, nec ullo modo dici potest filius Dei adoptivus.

Notandum 1º filiationem cadere in personam, non vero in naturam, de qua dici non potest eam esse alicujus filiam.

Notandum 2º ad adoptionem requiri personam extraneam; de patre enim dici non potest eum adoptare filium suum naturalem.

Prob. Nostra propositio est de fide quoad primam partem; probatur Scriptura sacra, conciliis, traditione et rationibus theologiceis.

1º *Est de fide* quoad primam partem, ut pote in Symbolis fidei definita: *Et in Jesum Christum, filium ejus unicum, vel unigenitum*, ut habetur in Symbolo Const. Ibi agitur de Christo ut homine, qui conceptus et natus est, et qui simul est Deus de Deo: ergo est filius Dei naturalis.

2º *Prob. Scriptura sacra.* Joan. I, 14: *Verbum caro fac-*